

Nerosty, sběratelství a cvrkot kolem

Šutr, kámen, minerál, krystal. Je mezi nimi nějaký rozdíl? Ano i ne. Poznáváním „kamenů“ postupně vznikaly naše všechny vědomosti, tedy i vědy, zabývající se vším neústrojným na naší planetě. Vzpomeňme na kamenné nástroje nejprimitivnější kultury doby kamenné, které se záhy překulily v poznatek hrnčířské hlíny, aby už vzápětí člověk dospěl ke kovům. Z těchto dovedností vzniklo hornictví, hrnčířství, cihlářství, kovářství, následně metalurgie, výroba cementu i betonové stavby. Pokusy s kameny, rudami a solemi dovedly alchymisty k výrobě kyselin i zásad, a na světě byl obor anorganické chemie. Zahrnout mezi experimenty i organickou říši už bylo otázkou okamžiku. Dnes je oblast zkoumání, poznávání a praktického používání nerostů pro naši společnost tak samozřejmá, že si ji snad ani neuvedomujeme. Přitom celá Země je složena z minerálů. Zemská kůra je agarem veškerého života, neboť z nerostných zvětralin, obohacených organickými zbytky, vzniká ornice. Její úrodnost zvyšujeme opět nerosty, tj. minerálními hnojivy. Minerály jsou zdrojem energie i základními surovinami průmyslu. Bez nich bychom nepojili autem, nepoznali sklo, umělé hmoty i mnohá barviva. Dokonce i leckteré naše kulturní památky vděčí za svou existenci těžbě rud.

Minerály, zvláště pak jejich krystaly, zajímaly člověka od nepaměti. Krystaly byly zajisté inspirováni stavitelé pyramid, výraz *kristallos* používal už Homér. Proslulý kámen mudrců, *magnum magisterium*, si alchymisté představovali jako neznámou krystalickou látku, která má moc přeměňovat méně ušlechtilé kovy ve zlato. Krystaly vzácných nerostů se stávaly ozdobou královských korun, elegance krystalových tvarů nepochybně ovlivnila i český kubismus.

Reálné krystaly se bez nadsázky podílely na rozvoji starořecké geometrie i filosofie, neboť tetraedr (čtyřstěn), hexaedr (krychle) a dodekaedr (dvanáctistěn) zřejmě znal už Pythagoras. Platón jejich tvary přisoudil elementárním částicím ohně (tetraedr), vzduchu (oktaedr – osmistěn), vody (ikosaedr – dvacetistěn) a země (hexaedr), odraz celé Země pak představoval dodekaedr (dvanáctistěn). V dochované části svého pojednání „*O kamenech*“ popsal Theofrast z Efesu vnější vzhled 16 minerálů (tvrdost, průzračnost) i možné jejich praktické využití.

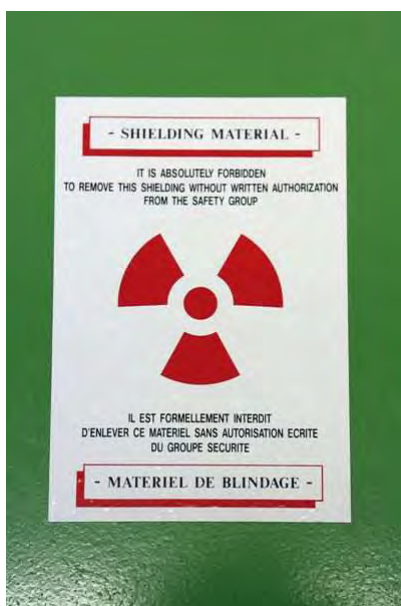
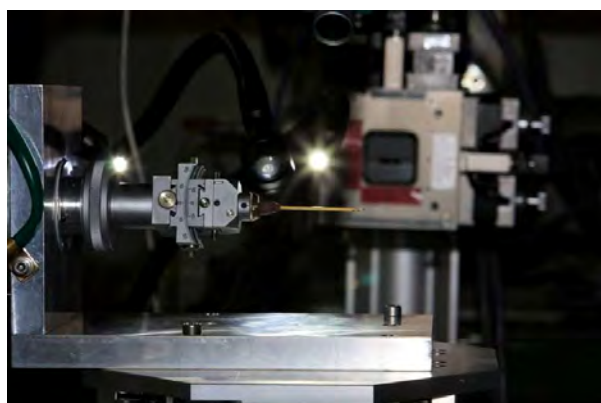
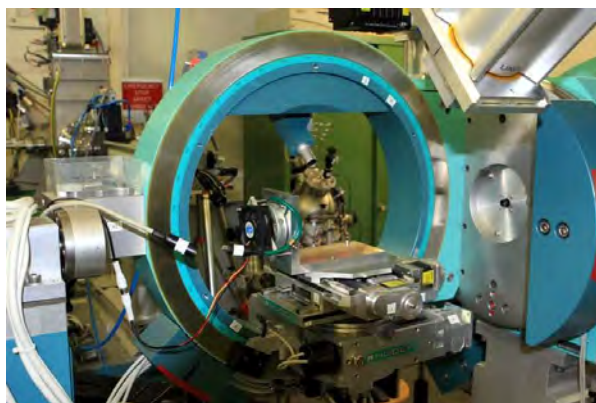
Název krystal pochází z řečtiny (*kristallos* = led, ledový kus) a byla jím označena bezbarvá a průhledná odrůda křemene – *křišťál*. Věřilo se totiž tomu, že křišťál je utvořen z ledu zmrzlého tak, že už nikdy neroztaje, neboť ukrutným mrazem nabyl velké tvrdosti a odolnosti. Tato hypotéza, připisovaná Aristotelovi, však při tažení Alexandra Makedonského utřžila šrám. Křišťály totiž byly nalezeny i v místech, kde příčinou jejich ztuhnutí z vody rozhodně nemohl být velký chlad. Proto stejný účinek jako mrazu se začal přikládat také síle nebeského ohně – božího Slunce. Pojem *kristallos* byl později přenesen i na všechny ostatní krystaly.

Konvenčně se nauka o nerostech, mineralogie, dělí na všeobecnou a soustavnou. V oblasti všeobecné bývá na prvním místě uváděna krystalografie, nauka o krystalech, kterou už počátkem 20. století V. Goldschmidt, profesor mineralogie na universitě v Heidelbergu, považoval za nadřazenou mineralogii, neboť je-li „*krystalografie naukou o krystalech, pak mineralogie je naukou o krystalech a krystalových agregátech v přírodě nalézáných*“. Postupem času se učení o krystalech skutečně vymanilo z područí mineralogie a stalo se nedílnou součástí nauky o materiálu, neboť krystalový stav je obecným rovnovážným stavem pevných látek. Neobejde se bez něho metalurgie, strojírenství, průmysl polovodičů, ale i archeologie, biologie či medicína. Objekty krystalografických výzkumů se proto stávají nejen minerály, běžné kovy a jejich slitiny, nýbrž i látky nově objevované nebo využívané teprve nedávno. Geometrické zákonitosti vnějšího tvaru krystalů zkoumá krystalografie morfologická, atomovou stavbu krystalů zase krystalografie strukturní.

Mineralogické poznatky pro účely zpracování a využívání nerostných surovin používá mineralogie technická, o snahu přiblížit se alespoň v malém měřítku přírodním pochodům vzniku a přeměn nerostů usiluje mineralogie experimentální. Mineralogie se úzce dotýká matematiky i geometrie, chemie i fyziky, přesto nadále zůstává samostatným oborem, neboť zkoumání přírodních dějů a jevů jejím prostřednictvím je jedinečné a značně specifické. Mi-

neralgie nemůže a nesmí zkoumat pouze minerály užitečné právě dnes, neboť nerost nyní opomíjený se zítra může stát surovinou překotně vyhledávanou a nenahraditelnou. Stačí připomenout relativně nedávnou historii jáchymovského smolince. Stále nové a nové látky se stávají životními potřebami člověka, neboť podrobnějším a hlubším studiem nerostů se daří odhalovat více a více jejich velmi cenných vlastností.

laborať pro výzkum struktury krystalických látek na synchrotronu ESRF (European Synchrotron Radiation Facility) ve francouzském Grenoble; na posledním snímku ionizační komora synchrotronu ANKA v německém Karlsruhe

(foto J. Plášil)

Dosud bylo popsáno několik tisíc sloučenin (minerálů), které vznikly v laboratořích Země, leckdy i díky bezděčné činnosti člověka. Do této úctyhodné řady přírodních experimentů

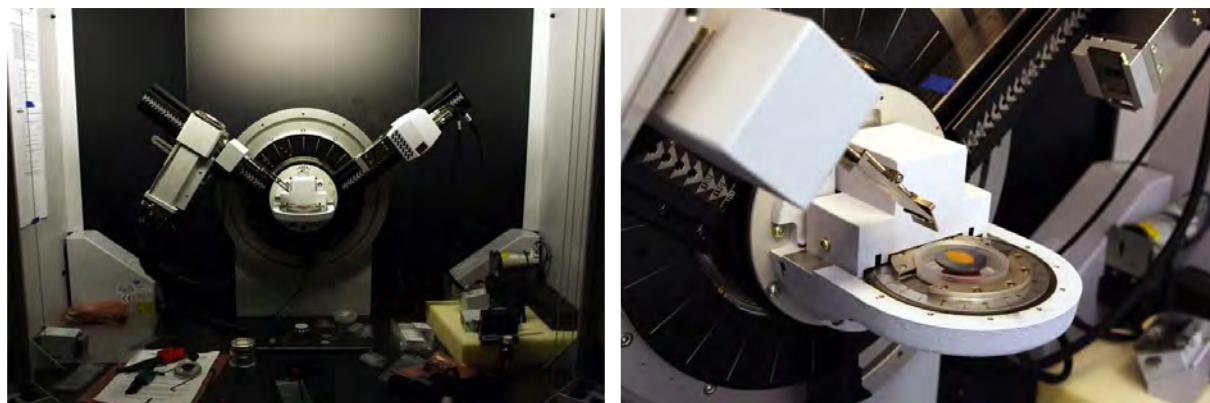
ročně přibývá přibližně 40-70 nových přírůstků, schvalovaných mezinárodní komisí coby nové minerály.

Najít i dnes nový minerál sice není snadné, ale není to nemožné. A jak už to tak bývá, nezřídka může pomoci i náhoda. Ale pozor! I náhoda přeje připraveným. Také cesta, aby dnes nový nález dostal jméno, je značně kostrbatá. Je zapotřebí prozkoumat řadu vlastností nové přírodního nejen při využití mnoha znalostí, ale i za použití mnoha nákladných přístrojů.

přístroje pro výzkum minerálů v Národním muzeu v Praze
(elektronová mikrosonda Cameca SX100 s pěti vlnově disperzními spektrometry a práškový rentgenový difraktometr Bruker Advance D8)

difraktometr Bruker Advance D8

práškový rentgenový difraktometr Bruker Advance D8 (vlevo) a vzorek připravený k analýze (vpravo)

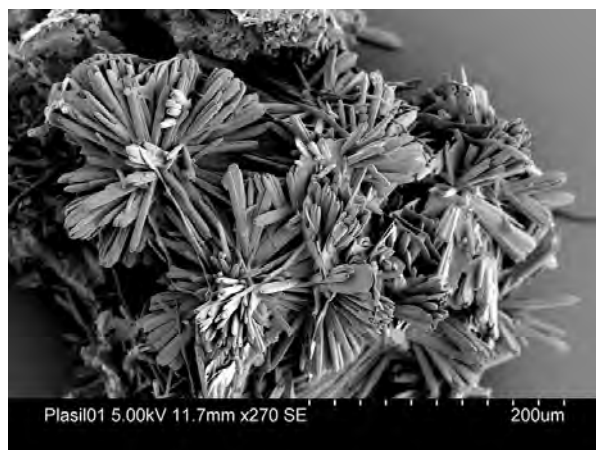
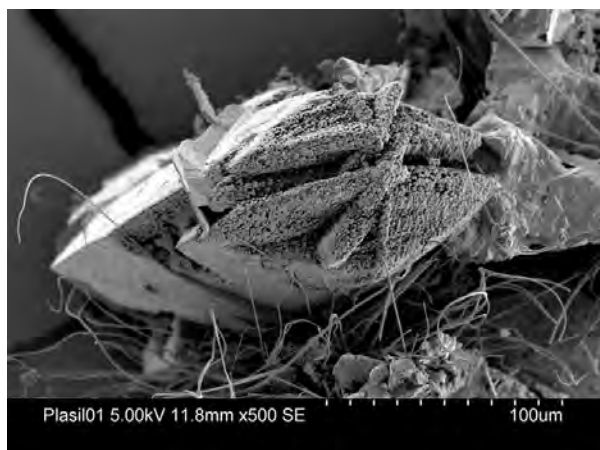
Jakýkoli objev má nádech dobrodružství, náznak dnes tolik žádaného adrenalinu. I u nálezu nového minerálu to může být obdobné, jako v případě mnoha jiných objevů. Abychom zůstali v nerostné říši, potažmo i jednou nohou v Jáchymově, připomeňme si objev radioaktivity.

Henry Becquerel prováděl v Paříži pokusy s luminiscencí různých nerostů, včetně uranových minerálů. Zkoumané nerosty vystavoval slunečním paprskům a pomocí zčernání fotografických desek posuzoval jejich luminiscenci. Jednoho dne, když měl již nachystány minerály k expozici, se obloha zatáhla a tak uložil nerosty zpět do zásuvky stolu, na fotografickou desku zabalenou v černém papíře. Po několika dnech desku z nějakého popudu vyvolal (tedy vztekne nevyhodil) a s překvapením uviděl na desce černý obraz nerostu, přestože minerál nebyl osvětlen slunečním světlem, neboť byl stále uložen v temnotě zásuvky. Po dalších pokusech došel k názoru (1896), že přímo z nitra některých minerálů a sloučenin musí vycházet

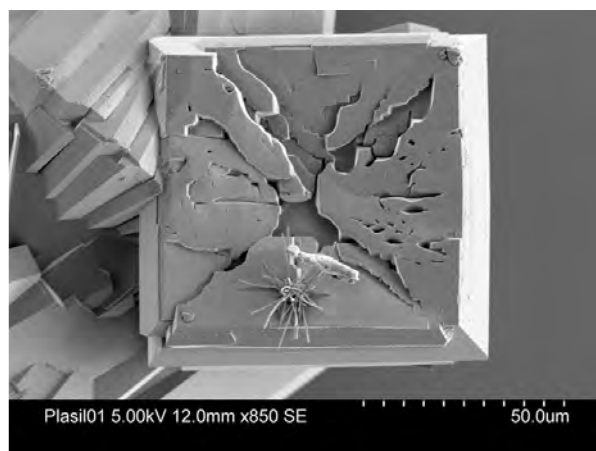
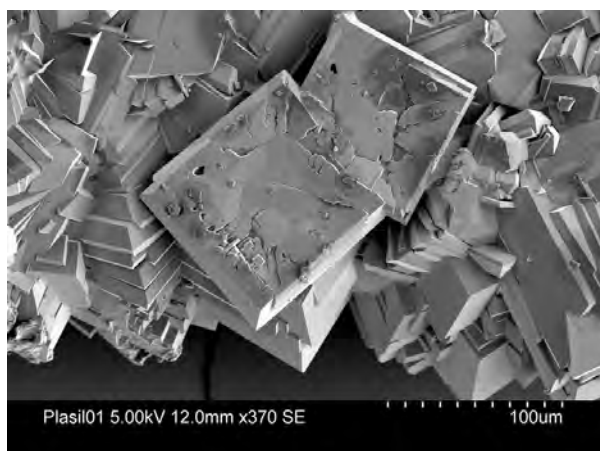
jakési zvláštní neviditelné záření (Becquerel ho nazýval „*uranovým zářením*“), které proniká světlotěsným krycím papírem a exponuje fotografickou desku.

V Prager Presse z 11. 2. 1924 uvedl prof. dr. Julius Stoklasa, že Arnošt Vysoký, chemik, který od r. 1854 pracoval v jáchymovské uranové továrně, vyslovil už v roce 1861 domněnku, že fluorescence skla barveného uranovou žlutí je způsobena paprsky vysílanými uranem. Vysokého myšlenka však zapadla kamsi mezi kádě s průmyslovou uranovou žlutí či oranží, neboť nejenže doba jako taková ještě nebyla připravena na takovýto objev, obdobně ani praktický chemik jáchymovský nebyl profesor Becquerel z Paříže.

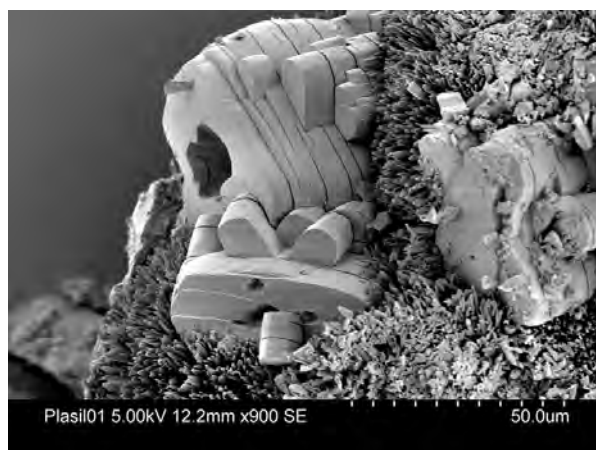
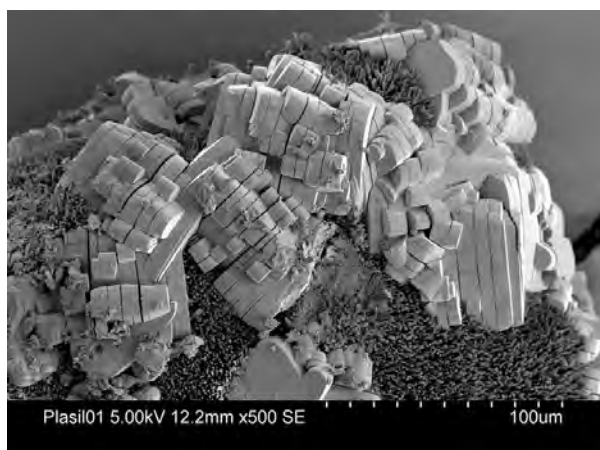
ukázky fotografií z elektronového mikroskopu odhalují detaily, které okem nespatříme

běhounekit
(jeden minerál – rozdílné krystalové tvary)

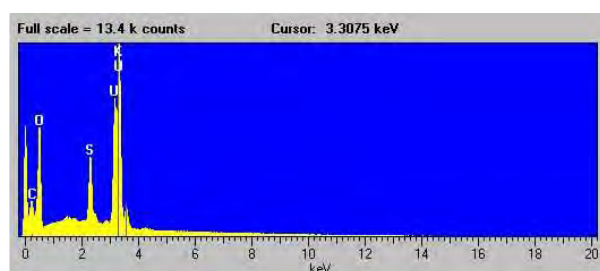
štěpit
(dokonalé tabulky připomínající uranové slídy)

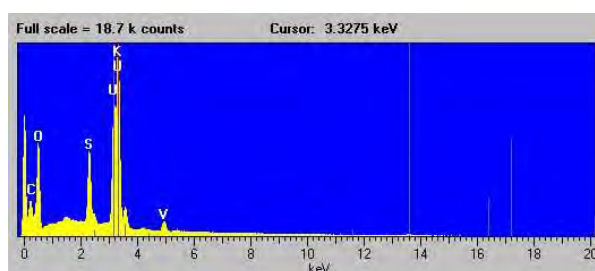
schoepit, cuprosclovodskit
(naprosto neočekávané zaoblené tvary schoepitu obrůstané jehlicovitými krystaly cuprosclovodskitu)

Výzkum jáchymovských minerálů ale vždy nebyl úplnou samozřejmostí. Někdy byl střžen téměř jako státní tajemství. Např. za svého pobytu v Příbrami, v létě roku 1865, potkal W. S. Waltershausen (autor popisu argentopyritu) ministerského radu Kudernatsche, který se právě vrátil ze své inspekční cesty do Jáchymova a ukázal mu nedávno nalezený neznámý minerál. Na vzorku byl proustit srostlý s něčím, co vypadalo na první pohled jako markasit nebo pyrrhotin. Rada Kudernatsch dovolil Waltershausenovi odlomit ze vzorku kousek „*dva palce zděli i šíře*“, celý pokrytý neznámými krystalky. Waltershausen vyseparoval 22 mg čistého materiálu, který posloužil k výzkumu mikroskopickému, krystalografickému i chemickému. Když o několik týdnů později navštívil Jáchymov, směl si s laskavým svolením důlního rady Walthera prohlédnout řadu vzorků, z nichž snad na deseti z nich neznámý minerál byl. Ale rada Walther nedovolil použít žádný vzorek na výzkum, pokud nebude mít zvláštní povolení z Vídně.

ukázka protokolu z orientační chemické analýzy

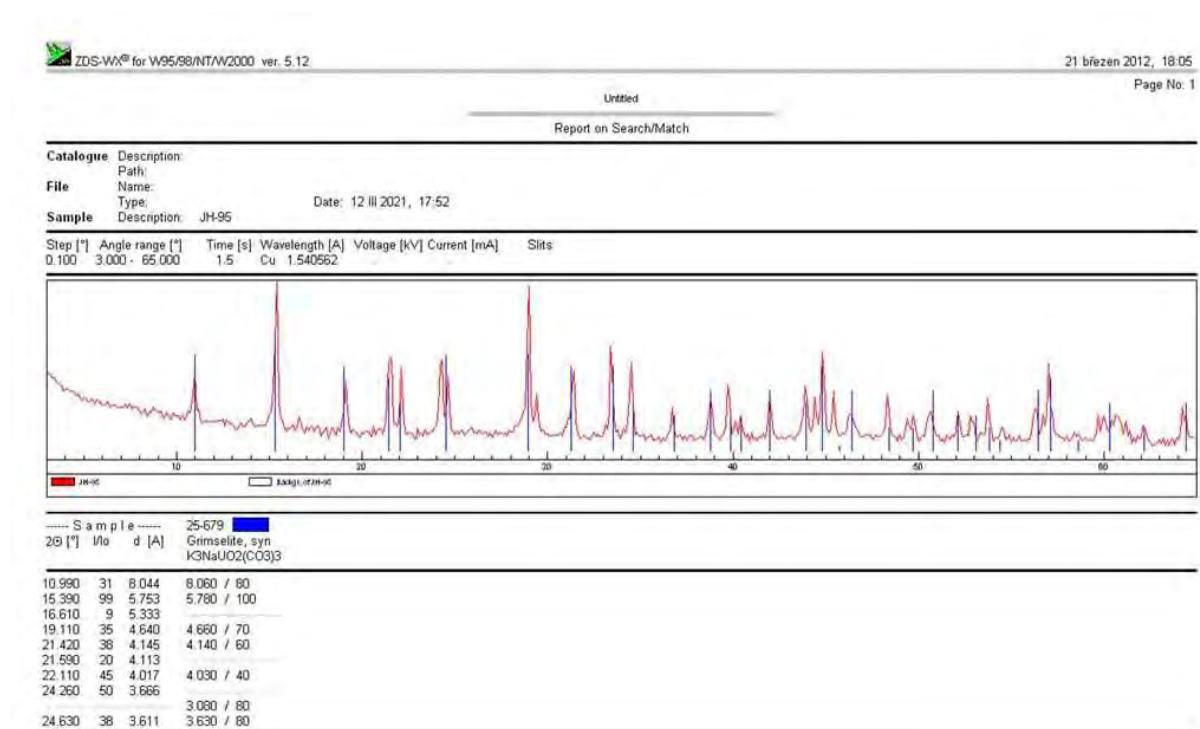

adolfpaterait

adolfpaterait + další fáze

ukázka protokolu z práškové rentgenové difrakční analýzy

minerál grimselit

V přírodovědě platí kontinuita poznání. Nové objevy i nové teorie nevyvrací experimentálně ověřené poznatky předchozí, nýbrž je doplňují, upřesňují a zobecňují. Umožňují tak hlubší chápání jevů v širší perspektivě, bývají odpovědí na zasutou otázku – co je „za tím“.

Znalost Přírody, která je v současnosti obecně prachbídna, by proto měla patřit do základního vybavení člověka, jinak se moderní lidstvo zcela odcizí ohromnému soukolí Přírody.

Ani sběratel minerálů by proto neměl ustrnout na úrovni sběrače čehokoli. Pro začátek by mu nemělo chybět nadšení. Tj. zaujetí pro věc, motivace, a na místo teoretizování praktikování. Znamená to i mít šikovné ruce a přemýšlivou hlavu. Vstřebávat znalosti, zejména ty přírodovědné. Na škodu není ani smysl pro pořádek, dobrá intuice, a koneckonců i – klika.

Proto nejprve čtěte a potom dělejte. Přečtěte si odborné knihy, neošklivte si knihovny. Než se rozhodnete podstoupit různá nebezpečí, zprvu je zvažte. Pro ufnukanou povahu není mezi sběrateli minerálů místo. Při neopatrnosti či nešikovnosti zakusíte pohmoždění rukou či nohou, hrozí i úlomky kamenů v očích. Záření? Přistupujte k němu bez hysterie, s určitým stupněm opatrnosti, jako u mnoha potenciálně nebezpečných chemikálií, dnes běžně používaných v domácnosti. Využívejte proto i ochranné pomůcky.

Pokud myslíte, že znáte vše potřebné, jste připraveni začít. Pokud vás vaše počáteční snahy zklamou, zachovejte si kuráž a dobrou víru v uskutečnění záměru. Vynaložte další úsilí a hledejte, kde jste udělali chybu. Neočekávejte výsledky přes noc! Poučte se ze všeho, co uvidíte. Bedlivým pozorováním, samostatným vzděláváním, nacházením prvotních pravd, zkrátka, ať je i Příroda vaším učitelem. Stojí to zato.

Stojí to zato! I když se někde zprasíme, i když si tu a tam zlomíme nehet. Stojí to zato!

(Jáchymov, 2011)

Sběrateli minerálů bylo v historii mnoho významných osobností. Už v polovině 16. století vlastnili sbírky nerostů, na předním místě jáchymovských, Agricola či Mathesius. Prakticky vzápětí vznikly i sbírky panovnického rodu Habsburků, ve kterých významné místo zaujímaly opět minerály jáchymovské, zejména ukázky stříbrných rud. Velkou sbírku jáchymovských nerostů měl syn císaře Ferdinanda I., arcivévoda Ferdinand Tyrolský. Císaři Maxmiliánovi II. byly obzvláště vzhledné ukázky stříbrných minerálů, tzv. handštejny (z německého Handsteine, tj. právě do ruky padnoucí) dokonce zasílány na příkaz vídeňské Dvorské komory, podobně i jeho synovi císaři Rudolfovi II., jehož stříbrné handštány (handštejny) umělci často zkrášlovali figurkami svatých a umísťovali je do zdobných zlatých podstavců. Jeho sbírka, svého času asi největší na světě, byla zpočátku umístěna na Pražském hradě, pak přemístěna do letohrádku Belvedere. Po Rudolfově smrti byla zčásti převezena do Vídně, zčásti, za třicetileté války, se stala kořistí Sasů a Švédů.

Oživení ve sběru jáchymovských nerostů nastalo až s novým rozvojem těžby ve 2. polovině 18. století, kdy byly učiněny nové bohaté nálohy stříbrných rud. Sběrateli se tentokrát stávali i někteří jáchymovští bánští úředníci, hormistři či horní radové, jako F. K. Hompisch, V. Peithner, A. Wüst a J. N. Miessl, jejichž sbírky nakonec obohatily kolekci minerálů Vrchního horního úřadu v Jáchymově (tato unikátní sbírka bohužel shořela při ničivém požáru města roku 1873). Nadšeným sběratelem byl i nadřízený jáchymovského Vrchního horního úřadu Ignác Born, jehož sbírka jáchymovských minerálů dokonce skončila v Přírodovědném

muzeu v Londýně. V 1. polovině 19. století si jáchymovské minerály oblíbili i aristokrati a finančníci mocnářství. Byl jimi okouzlen i bratr císaře Františka I., arcivévoda Johann, který nejenže založil v Grazu zemské muzeum (1811), kde mj. vystavoval unikátní kolekci jáchymovských minerálů, ale i nově založenému Vlasteneckému muzeu v Praze (1818) poskytl řadu jáchymovských nerostů jako dar. Na oplátku byl po něm jeden vzácný jáchymovský minerál pojmenován (johannit). Další velkou sbírku jáchymovských nerostů vlastnil arcivévoda Stephan, která se nakonec stala základem mineralogické sbírky Humboldtovy univerzity v Berlíně.

Ve Vlasteneckém muzeu (později Národní muzeum) vznikla utěšená kolekce jáchymovských nerostů i díky darům F. K. Pauluse, dlouholetého jáchymovského hormistra, a Kašpara Sternberga, iniciátora vzniku muzea a jeho zakladatele. Speciálně pro toto muzeum zakoupil unikátní vzorek jáchymovského proustitu dokonce i císař František I. Základem muzejní jáchymovské kolekce se ale stala sbírka aktuára Vrchního horního úřadu v Jáchymově F. Pešky. Vzorky přispěli i jáchymovský horní přísežný J. F. Vogl, lékárník J. Lindacker, přednosta Vrchního horního úřadu horní rada J. Walter, přednosta Správy státních dolů J. Schröckinger, ministerský rada F. M. Friese, vrchní horní rada a ředitel jáchymovských státních dolů F. Babánek, jehož podstatná část sbírky byla prodána do sbírek Bergakademie ve Freibergu, či horní rada a ředitel jáchymovských dolů J. Štěp.

Sběratelé a dárci jáchymovských minerálů do Národního muzea se našli i v nově vzniklé Československé republice, ale za okupace a zejména v letech 1945-1964 bylo sbírání nerostů v jáchymovských uranových dolech nemyslitelné, neboť v lidově-demokratickém státě bylo považováno za špiónážní činnost vedoucí snad až „*k ohrožení světového míru*“. Jak vidno, nová, kvantitativně „vyšší“ společnost, si za třídního nepřítele vybrala i jedinečné přírodní výtvořky a jejich případné sběratele, aby se, probůh, snad pro budoucnost neuchovaly unikátní přírodniny vyrvané z útroby Země při největším hornickém boomu v celé české historii. Proto se už mezi řediteli přemnožených šachet a báňskými či ministerskými úředníky nenašel nikdo, kdo by obohatil sbírky třeba jen v Národním muzeu. Rozum se kamsi vytratil, ojedinělá krása byla devalvována obětí nosné ideologii.

Po definitivním uzavření jáchymovských dolů, po dlouhých letech pústu, se ale znovu začali objevovat jedinci, kterým zakázané učarovalo. Prolézali odvaly, zalézali do děr. Rozsáhlý labyrint podzemních chodeb přitahoval nejen sběratele, ale i zvědavce toužící alespoň po ejakulaci adrenalinu. Nová forma sběratelství záhy ukázala i stinnou stránku. Jáchymovské podzemí si vybralo oběti. Přišel rok 1983, kdy na konci srpna došlo k prvnímu smrtelnému úrazu. Sběratel Petr Botek podcenil kvalitu výdřevy komínu na sledné po žíle Hildebrand na Štolovém patře Dolu Svornost a zřítíl se do hloubky asi 20 m. Zlomeninu báze lebeční nepřežil. Další malér na sebe nedal dlouho čekat. Počátkem prosince téhož roku na 2. patře Dolu Rovnost II, na překopu vedoucím od Jámy č. 12 k šachtě č. 11 (Adam), byl při zmáhání závalu zasypán Luděk Rauch, učitel z Ostrova. Tohoto nešťastníka dokonce nedokázali ze závalu vyprostit ani profesionální báňští záchranáři OBZS Sokolov, ani Uranových dolů Zadní Chodov, k. p.

Nahlédněme do Kriminálního sborníku z roku 1984, který výstižně charakterizuje atmosféru doby i obecně pokřivené závistivé myšlení.

Správa vyšetřování VB ČSR podala k neštěstí toto vysvětlení: „*Na základě prohlídky celé části dolu, zhodnocení všech okolností (použití techniky, vybavení lezného oddělení, osvětlení, větrání a další) byl učiněn závěr, že vyproštění Ludka R. by si vyžádalo ohrožení života záchranářů (s přihlédnutím k zchátrání starého důlního zařízení a značné ionizaci) i milionové náklady, a proto bylo od dalších prací upuštěno.*“ Tím ovšem kauza nekončila. Okresní prokurátor v Karlových Varech přikázal věc „*s ohledem na závažnost jednání a smrtelný následek*“ k dalšímu vyšetřování Oddělení vyšetřování VB Karlovy Vary. Nebohého sběratele totiž doprovázeli další dva, proti nimž bylo zahájeno trestní stíhání a vzneseno obvinění pro trestné činy poškozování majetku v socialistickém vlastnictví [podle §136 odst. 1 písm. a) tr. zák.] a nedovoleného ozbrojování [podle §185 odst. 1 písm. b) tr. zák.], neboť bylo podezření, že pomocí neoprávněně držené trhaviny poškodili betonovou uzávěru dolu a svým jednáním způsobili k. p. Uranové doly škodu nejméně 1 500 Kčs. Protože z výpovědí obviněných vy-

plývalo, že motivem jejich neoprávněného vstupu do dolu byla snaha o nalezení minerálů a bylo zde podezření, že „*obvinění shromažďovali minerály za účelem jejich prodeje a vlastního obohacení*“, byla u všech provedena domovní prohlídka. Domovní prohlídky potvrdily, že se všichni tři zabývali sběrem minerálů. Při domovní prohlídce u Ludka R. bylo nalezeno 998 nerostů z 28 nalezišť v hodnotě 12 506 Kčs. Pode vyjádření znalce ale nešlo o sbírku, nýbrž o soubor hromadných položek neurčených a nelokalizovaných minerálů. Ve sbírce Karla M. se nacházelo 253 minerálů v ceně 11 250 Kčs a dále 36 neurčených a bezcenných nerostů, ve sbírce Zdeňka M. pak 147 nerostů v ceně 6 760 Kčs. Vzhledem k tomu, že se naplnilo podezření, že obvinění sbírali minerály za účelem prodeje, byla vyžádána zpráva od PZO Artia (**podnik zahraničního obchodu**), kterému Luděk R. a Zdeněk M. minerály nabízeli. Bylo zjištěno, že zejména od Ludka R. zakoupil PZO Artia od roku 1974 minerály v hodnotě 48 284 Kčs. U Ludka R. byla provedena i prohlídka na pracovišti, kde nalezené chemikálie posoudil specialista SNB, který zjistil, že nalezené chemikálie (resp. oxidovadla) lze použít k narušení betonové uzavírací hráze.

Během výslechu vyšlo najevo, že sběratelé v dole hledali minerál nikelin (nickelin). Vzhledem k tomu, že podle horního zákona nerostné bohatství patří státu, přičemž nikelin patří mezi vyhrazené nerosty, byla zvažována právní kvalifikace jednání podle §132 tr. zák. K postihu pro tento trestný čin však nedošlo, neboť podle vyjádření znalců i pracovníků k. p. Uranové doly bylo v tehdejší době možné nikelin nalézt nejen v dolech, ale i na haldách horniny vyvážené z dolů na povrch, přičemž „*rozdíl mezi minerálem nalezeným v dole a na povrchu se vlivem působení vzduchu ztrácí a s odstupem času nelze určit, který minerál byl nalezen v dole a který na povrchu*“. Tak přeci jen se našel někdo, kdo měl zdravý rozum.

Rozsudkem Okresního soudu v K. Varech z 10. 7. 1984 byl Luděk R. dnem 5. 12. 1983 prohlášen za mrtvého a trestní stíhání proti němu nebylo vedeno. Trestní stíhání proti oběma obviněným bylo zastaveno usnesením vyšetřovatele VB ze dne 20. 6. 1984. U Zdeňka M. z důvodu utrpění smrtelného úrazu dne 15. 4. 1984, u Karla M. proto, že bylo zjištěno, že se na poškození zábran nepodílel, ani nebylo prokázáno, že by přechovával trhavinu, která byla použita k vytvoření otvorů.

Vzhledem k tomu, že se nejednalo o ojedinělý případ šetřený pracovníky Obvodního báňského úřadu v Příbrami, kdy došlo k neoprávněným vniknutím do starých důlních děl, bylo snahou příslušníků SNB zjistit i další osoby, zabývající se sběrem minerálů jednak pro vlastní potřebu, jednak pro výměnu na burzách či prodej. Ale osud jim nepřál. Posteskli si, že průběh celého vyšetřování negativně narušil denní tisk, který o jáchymovském neštěstí uveřejnil několik článků, čímž byli další sběratelé minerálů upozorněni na nedovolenou činnost Ludka R. To vedlo k tomu, že osoby, které by mohly k jeho činnosti vypovídat, odmítly s orgány SNB spolupracovat, neboť uváděly, že Ludka R. neznají nebo s ním nikdy nepřišly do styku, přestože jako sběratel nerostů byl dobře znám, neboť nejenže po řadu let prodával prostřednictvím PZO Artia (dříve PZO Metalimex) minerály do zahraničí, ale aktivně se zúčastňoval i výměn na mineralogických burzách v celé republice.

Závěrem kriminalisté konstatovali, že důvodem těchto tragických událostí jednak byla sběratelská vášeň, jednak snaha po dosažení snadného zisku, neboť cena minerálů získaných z dnes již uzavřených rudných, příp. uranových dolů, s časem úměrně poroste (zejména na černém trhu), nehledě i na zájemce z kapitalistických států. Podle kriminalistů pak všechny vyšetřované případy vzbuzovaly dojem, že se jednalo o akce připravované cílevědomě. Pro příslušníky SNB z toho tudíž vyplynul trvalý úkol zabývat se sběrateli minerálů, které jsou vázány na rudné doly, zejména v oblastech, kde je těžební činnost ukončena, neboť každý případ vniknutí do uzavřeného dolu může mít tragické následky.

Za zmínku stojí i existence pézetky Artia. Tento podnik zahraničního obchodu měl jedno oddělení zaměřené na výkup minerálů z Československa a jejich prodej do zahraničí. Důvodem bylo získávání nedostatkových západních valut pro socialistický režim. Většina jím prodávaných minerálů pochopitelně pocházela z činných dolů, tedy v rozporu se zákonem, neboť řada z nich patřila mezi vyhrazené nerosty. Ale co, účel přece světlí prostředky. A v čele dolů stáli kovaní soudruzi. Tak proč by si nepřilepšili třeba na oslavu Dědy Mráze?

Kvalitativně nové společenství povstalo po roce 1989 pro jistotu zavřelo všechny doly a vyhláškami stanovilo, jaká pokuta hrozí dobrodruhovi, chtěl-li by náhodou vniknout do říše podzemských skřetů a netopýrů a znásobit tak pozitivní bilanci české šedé ekonomiky. Éra rekultivací zahájila zahlazování stop i po pradávném horničení, aby pokud možno vůbec nic v budoucnu nepřipomínalo, čím se část obyvatelstva v české kotlině po věky živila a co by snad někdy mohlo kohosi ovanout společensky nechtěnou myšlenkou na nevidané pohádkové zbohatnutí.

Co k tomu dodat. Tato vášeň (sběr minerálů) si dosud (2011) vybrala daň v podobě tří zmařených životů. Zmíněné dva v Jáchymově, jeden v Příbrami. Relativně srovnatelná náruživost pro objevování a mapování jeskyní je na tom podstatně hůř, ale hysterii nevzbuzuje. O mrtvých na špagátech i bez nich ve skalách darmo mluvit. Zkrátka, stane se. Nikdo to nechce, nikdo si to nepřeje. Ale stane se. Stejně, jako když usedneme do auta se špatným horoskopem. Stejně, jako když bez bázně vstoupíme na relativně (ne)bezpečný přechod. Stejně, jako když spadne letadlo se sebe zkušenějším vojenským pilotem, ke všemu mezi naivní diváky při jakémsi Leteckém dni. Banální situace. Právě při ní přišel o život i druhý zúčastněný v předchozích řádcích, Zdeněk M., o čtvrt roku později. Na stavbě na něj spadl panel, který jakýsi lempl na složišti nezajistil. Proč tedy ten povyk? Snad nejlépe to veřejně vykřičeli bolševičtí esenbáci. Snadný zisk! Vlastní obohacení! A basta! Přitroublá závist pro nic za nic. Ale opravdu je to tak snadné? Studium v archivech, hodiny strávené v expozicích muzeí, týdny nad odbornými knihami. Nekonečné pochůzky v terénu, fyzická dřina při zmáhání závalů. Jenom ignorant a blb může závidět.

Dodnes si to ale myslí Báňské úřady, státní podnik Diamo i Ministerstvo životního prostředí. A protože jim záleží na našem fyzickém zdraví (naše psychická pohoda je jim ale fuk!), betonem zalijí i krtčí hromádku, pojmu-li podezření, že by mohla usnadnit cestu do hlubin Země. Je to pro jejich kámoše vítaný kšeft. Kdo si teď nechápatě poklepává na čelo, tak krátká vsuvka z Jeseníků. Památkově chráněné důlní dílo Žebračka ve Zlatých Horách (vzniklo jako propadlina těžební komory v roce 1985) je součástí komplexu kulturních památek, které dokládají způsob těžby drahých kovů od středověku po současnost. Letos na jaře (2011) ale báňští úředníci usoudili, že je toto památkově chráněné důlní dílo třeba co nejrychleji zasypat. Podle propočtů správce, tj. Diamo, s. p., by to přišlo na sto milionů korun, které by zaplatil, hádejte voliči, no přece stát, tedy my všichni. Místo toho, aby se pár peněz vložilo do zpřístupnění technické památky (třeba i těch 100 milionů), tak se peníze daňových poplatníků vyhodí za její trvalé zničení. A obdobné se už dvacet let děje v celé naší republice, resp. v oblastech „postižených“ dávnou či nedávnou těžbou surovin. Vskutku kuriózní úřady v podivné to zemi! Pro jeden z dalších příkladů zase zpět do Krušných hor (foto viz níže).

Před sto a více lety si šutry oblíbili lidé širokého rozhledu, často i vysoce postavení. Fakt to byla pouhá náhoda?

Místo hledání odpovědi se na závěr zamysleme nad slovy Alberta Einsteina:

„Nejkrásnější a nejhlubší prožitek, jaký člověk může zakusit, je pocit čehosi tajemného. Představuje základní princip ryzího uměleckého a vědeckého snažení. Ten, kdo ho nikdy nezakusil, je podle mého soudu vlastně mrtvý, neboť jeho oči zůstávají zavřené.“

!!!pozor!!!

Jsme v Bludné u Horní Blatné v Krušných horách (foto jaro 2011),
ale „zabezpečení jam“ zde realizovala firma z Ostravy!

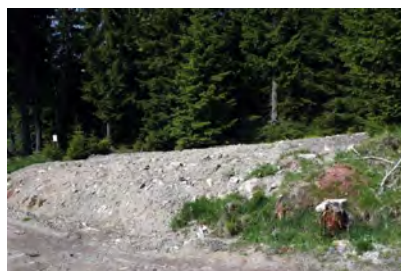

!financoval, teď opět pozor – odbor ochrany horninového a půdního prostředí Ministerstva životního prostředí!
(vše stojí na cedulkách)

Nyní vysvětlivky:

tzv. zabezpečení tzv. jam znamenalo vykácení pruhů lesa k vybudování přístupových cest, aby mohlo být zaveze-
no několik mělkých a stabilizovaných prohlubenin tvaru trychtýře (hloubka cca 3 m, průměr cca 5-7 m), tzv. pinek,
kterých jsou v této oblasti desítky a dosud nikomu nevadily, případně aby jiné byly oploceny (je tam vzrostlý les,
tak majitel nepovolil ty stromy kvůli přístupové cestě vykácet, tudíž je nemohli zavézt), vše úředně esteticky osaze-
no trubkami s cedulemi.

jedna z cest, jeden z plůtků, jedna ze zasypaných pinek

nyní se podívejme, čím se na horách, v lese, vysypávaly průseky a zasypávalo – dlažba, cihly, kachle z kamen...

... dlažební kostky, betonové prefabrikáty...

... plasty...

... a zase plasty a teď pozor – i kusy asfaltu...

Nad leccíms by se snad i daly přimhouřit oči, při špetce dobré vůle, jak se dnes s oblibou říká (nebo spíš otevřené peněženky?), ale co ten asfalt, de facto ropné látky? A jen čert ví, co je vespod!

A přitom vše v pohodě financovalo naše Ministerstvo životního prostředí, jehož odbor ochrany horninového a půdního prostředí toto původně čisté horské lesní horninové a půdní prostředí, které tudíž jeho ochranu vůbec nepotřebovalo, nechal tragicky zasvinít.

Už chápete, proč chybí ve státním rozpočtu peníze třeba na školství, zdravotnictví či výzkum, nebo i smysluplnou ochranu životního prostředí? Přitom na těch ohavných plastových cedulích jsou všichni podepsáni, to by snad mělo být lepší i než otisky prstů. Jenom majitel toho sajrajtu nezanechal parafu. Asi ho to vyšlo levněji, než řádné uložení na řádné skládce, tak se asi za tu vychytralost zastyděl.

A abyste si tu hrůzu náležitě vychutnali, tak si na těch cedulích přečtete čísla tzv. oznámení (ta ovšem většinou píšou likvidační firmy samy). Na jedné z nich už stojí – 2 349 !!!

(Státní podnik Diamo má pochopitelně svoji vlastní evidenci, svoje vlastní problémy i svoje likvidační firmy. A podstatně víc peněz.)

sběr minerálů se odjakživa odehrává převážně na zemském povrchu...

Jáchymov-Svornost, Jáchymov-Barbora

Jáchymov-Barbora, Jáchymov-Nové Město

Mezilesí (Orpus), Abertamy

Horní Blatná, Bludná

Loučná, Hřebečná, Kovářská

Potůčky, Kladská, Jáchymov-Svornost

Jáchymov-Rovnost, Smrkovec

Potůčky, Zlatý Kopec, Horní Halže

... neboť i v současnosti (2011) poskytuje řada odvalů „čerstvý“ materiál...

Potůčky

Jáchymov-Východní Abertamy

Jáchymov-Barbora

Jáchymov-Eva

Přebuz
(cínové zrudnění v granitech)

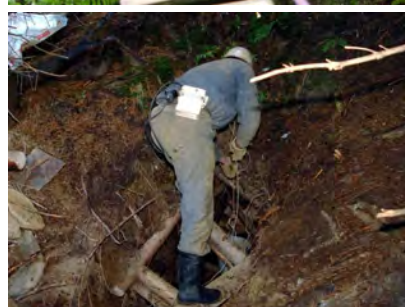
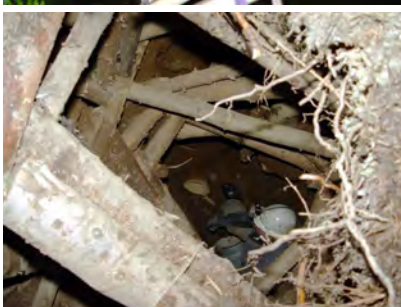
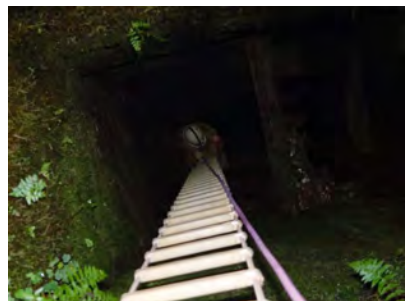
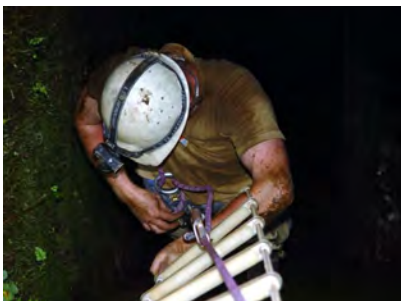
Mariánská-Popov
(Mn-rudy)

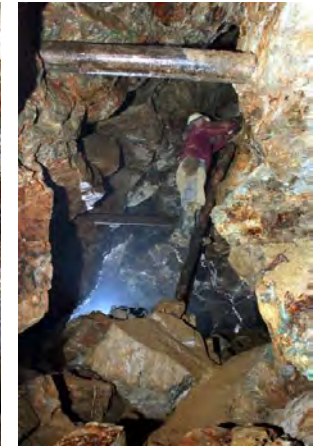

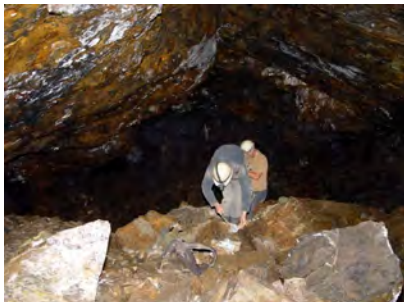
Zlatý Kopec
(„kvetoucí“ skarn)

... přesto si řada sběratelů a montanistů neoškliví ani svérázný svět v podzemí...

Jáchymovsko (relativně nedávno)

... leč i při cestě do podzemí se stále více uplatňuje horolezecká technika včetně bivakování, neboť horizontální cesty už povětšinou vzaly za své; riziko nového maléru tak pomalu stoupá...

(kdesi na Jáchymovsku, kde už jen Permon ví kdy...)